

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2976

Vragen van het lid **Hijink** (SP) aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over *het bericht dat criminele zorgaanbieders kwetsbare cliënten inzetten voor drugshandel of gedwongen prostitutie* (ingezonden 15 april 2021).

Antwoord van Minister **De Jonge** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) (ontvangen 31 mei 2021). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 2564.

Vraag 1

Wat is uw reactie op de berichtgeving dat tientallen criminele zorgaanbieders misbruik maken van zorgbehoevende mensen door hen in te zetten voor het toppen van hennep als dagbesteding of gedwongen prostitutie?¹

Antwoord 1

De verwevenheid van zorg en criminaliteit is zorgwekkend. Het is onacceptabel dat cliënten door misbruik en fraude niet de zorg krijgen die ze nodig hebben en dat zij worden ingezet bij de uitvoering van illegale activiteiten.

Vraag 2

Kunt u aangeven hoe lang dergelijke criminaliteit al gaande is binnen zorginstellingen? Is er een toename van criminaliteit in de zorg te zien of niet? Bent u bereid dit uit te zoeken en de Kamer hierover te informeren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2

Hierover zijn geen representatieve data beschikbaar. In dit verband verwijs ik u naar de diverse landelijke onderzoeken naar de aanpak van fraude bij zorgaanbieders, waaronder het rapport van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) «Een wereld te winnen» en het lopende landelijke onderzoek van de Algemene Rekenkamer².

Onderzoeken beschrijven fenomenen, maar door het ontbreken van data kan de omvang niet met voldoende betrouwbaarheid vastgesteld worden. Ik zie

¹ RTL Nieuws, 7 april 2021, «Tientallen zorgaanbieders crimineel: cliënten ingezet voor drugs-handel en witwassen» Tientallen zorgaanbieders crimineel: cliënten ingezet voor drugshandel en witwassen | RTL Nieuws

² Zie: www.vng.nl; Zie: www.rekenkamer.nl/actueel/lopend-onderzoek/aanpak-van-fraude-bij-zorgaanbieders.

geen meerwaarde een nieuw landelijk vervolgonderzoek in te stellen naar de kwantitatieve omvang van de mogelijke verwevenheid tussen criminaliteit en zorg. Daarentegen ben ik wel voorstander van een toegespitst vervolgonderzoek ter bevordering van een concrete aanpak van verwevenheid criminaliteit in de zorgsector. Hiervoor verwijs ik u naar mijn toelichting in de commissiebrief inzake het SO Rapport «Verwevenheid zorg & criminaliteit»³.

Vraag 3

Wat vindt u van de uitspraak van het Informatie Knooppunt Zorgfraude (IKZ) dat wat nu bekend is nog maar het topje van de ijsberg is? Gaat u nader onderzoek (laten) instellen om de onderste steen boven te krijgen? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 3

Wegens het ontbreken van representatieve data doe ik geen uitspraken over de uitspraak dat dit «slechts het topje van de ijsberg is». Ik ben niet voornemens opnieuw een landelijk vervolgonderzoek in te stellen naar de kwantitatieve omvang van de mogelijke verwevenheid tussen criminaliteit en zorg. Een nieuw onderzoek uitzetten naar de landelijke omvang heeft weinig kans op slagen, en neemt sowieso enkele jaren in beslag. Ik verwijs u hiervoor naar mijn standpunt bij hoofdstuk 2 in het VSO betreffende het rapport «Verwevenheid zorg & criminaliteit» van het Informatie Knooppunt Zorgfraude.⁴

Vraag 4

Welke mogelijkheden zijn er op dit moment om criminelen die zorginstellingen willen opzetten te weren? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 4

Er zijn diverse mogelijkheden om criminelen, die zorginstellingen willen opzetten, te weren. Bijvoorbeeld via diverse wettelijke maatregelen of nieuwe maatregelen ter verbetering van het toezicht zoals het JMV Dashboard. Ik verwijs u voor een volledig overzicht graag naar de opsomming van maatregelen tegen verwevenheid criminaliteit en zorgfraude (punt 3) in het VSO betreffende het rapport «Verwevenheid zorg & criminaliteit» van het Informatie Knooppunt Zorgfraude.⁵

Vraag 5

In hoeverre kan er straks met de Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza) voor gezorgd worden dat criminelen opgespoord worden en voorkomen worden dat zij een zorgorganisatie beginnen? Kunt u uw antwoord toelichten?⁶

Antwoord 5

Het doel van de Wtza is verbetering van het toezicht van de IGJ op alle zorgaanbieders onder haar toezichtdomein, en het bevorderen van de bewustwording van zorgaanbieders van de landelijke (kwaliteits)eisen die aan de zorgverlening zijn gesteld. Hiertoe komt een meldplicht voor alle zorgaanbieders onder het bereik van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) en ook alle jeugdhulpaanbieders onder de Jeugdwet. Daarnaast wordt de WTZi-toelating vervangen door het systeem van de Wtza-vergunning. Daarmee zijn er meer mogelijkheden om de vergunning te weigeren of in te trekken, waaronder de mogelijkheid gebruik te maken van de Wet Bibob. Met de Wet Bibob wordt voorkomen dat de overheid criminele activiteiten faciliteert. Met het wetsvoorstel Wibz wordt het instrument vergunning vanuit integriteit verder ingericht om zorgaanbieders met verkeerde intenties tegen te gaan. Hierbij kan gedacht worden aan extra weigerings- en intrekingsgronden, maar ook betere grondslagen voor informatie-uitwisseling. Een ontwerp daarvan zal in het najaar voor internetconsultatie worden aangeboden.

³ Kamerstuk 28 828, nr. 125.

⁴ Kamerstuk 28 828, nr. 125.

⁵ Kamerstuk 28 828, nr. 125.

⁶ Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza) | Kwaliteit van de zorg | rijksoverheid.nl

Vraag 6

In hoeverre kan er straks met het in voorbereiding zijnde wetsvoorstel Wet integere bedrijfsvoering zorgaanbieders (Wibz) voor gezorgd worden dat criminelen opgespoord worden en voorkomen worden dat zij een zorgorganisatie beginnen? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 6

Het is van belang dat zorgaanbieders investeren in een integere en professionele bedrijfsvoering, en in mechanismen die borgen dat hun bedrijfsvoering transparant, integer en beheerst is. Dat is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van zorgaanbieders zelf. In sommige gevallen bleek echter de maatschappelijke doelstelling van de zorgaanbieder ondergeschikt gemaakt aan zakelijke of privébelangen van individuen binnen die organisatie. Daarom acht ik aanvullende maatregelen vanuit de overheid nodig.

Met de Wibz worden de wettelijke eisen aan de bedrijfsvoering van zorgaanbieders aangescherpt. De Wibz kan een bijdrage leveren aan het voorkomen en tegengaan van onrechtmatigheden door voorgenomen normen om de negatieve gevolgen van tegenstrijdige belangen te voorkomen, aanvullende regels te stellen rond winstuitkering in de zorg, en uitbreiding en verscherping van de Wtza-vergunningplicht om toe te treden tot de zorg. Hierdoor kunnen aanbieders die de verkeerde intenties hebben of eerder de fout in zijn gegaan beter worden geweerd. Met het wetsvoorstel wordt tevens het externe toezicht voorzien van extra handvatten om zorgaanbieders aan te spreken op hun verantwoordelijkheid voor een zorgvuldige bedrijfsvoering.

Vraag 7

Welk wettelijk instrumentarium is er nu al beschikbaar om dit soort zaken op te sporen en te voorkomen, en hoe kan het dat de zorginstellingen uit het nieuwsartikel daarmee niet zijn tegengehouden?

Antwoord 7

Er zijn diverse instrumentaria te benoemen, die gemeenten kunnen inzetten om dergelijke zaken op te sporen en te voorkomen. Aan de voorkant ligt de nadruk van gemeenten op de contractering van de zorg met daarin de in de wet opgenomen eisen ten aanzien van doelmatigheid, rechtmatigheid en veilig handelen. Gemeenten kunnen bovendien in contracten en subsidiebeschikkingen sancties vastleggen die worden opgelegd als een aanbieder niet naar behoren functioneert of de ondersteuning niet naar behoren uitvoert. Ten slotte is er de mogelijkheid om de eerder genoemde Wet Bibob in te zetten.

Ik wil benadrukken dat er altijd zorgaanbieders blijven die willens en wetens misbruik maken van zorggelden, en door de mazen der wet kruipen. Dit neemt niet weg dat ik mij stevig blijf inzetten op maatregelen, die zoveel als mogelijk voorkomen dat criminelen de zorgsector weten te vinden om hun illegale activiteiten voort te zetten. In het VSO inzake het rapport «Verwevenheid zorg & criminaliteit» som ik de maatregelen op om de problematiek omtrent de verwevenheid tussen de zorg en criminaliteit aan te pakken. Ik verwijs u daarom graag naar punt 3 («Maatregelen») in deze brief. Onderstaand licht ik een aantal instrumentaria per instantie op.

Vraag 8

Welke maatregelen gaat u treffen om de opgespoorde criminele zorgorganisaties aan te pakken, te berechten en te zorgen voor goede opvang en nazorg voor de zorgbehoevende mensen die slachtoffer zijn geworden van deze criminelen? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 8

Binnen de integrale aanpak van zorgfraude zorgt het OM ervoor dat daarvoor in aanmerking komende strafbare feiten worden opgespoord, en vervolgd. Hiervoor Daarvoor wordt samengewerkt met politie en andere opsporingsdiensten, zoals de Inspectie SZW.

Een belangrijke doestelling binnen de integrale aanpak van deze casuïstiek is «goede zorg voor kwetsbare inwoners». Als er als gevolg van een onderzoek wordt besloten om een contract met een malafide zorgaanbieder te ontbinden zal, afhankelijk van de situatie, vervangende opvang voor de cliënt

worden georganiseerd, evenals vervangende dagbesteding en begeleiding en zo nodig extra ondersteuning.

Vraag 9

Gaan de mensen die in opdracht van criminele zorginstanties illegale handelingen hebben verricht behandeld worden als slachtoffer en niet als dader? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 9

De inzet van kwetsbare mensen in de criminaliteit is absoluut onacceptabel. Het is aan gemeenten om cliënten, die hierbij betrokken waren, goed op te vangen en de juiste begeleiding te bieden. Indien en voor zover er strafrechtelijke onderzoek zou lopen – zie daaromtrent tweede deel antwoord vraag 10 – dan kan hier geen generieke uitspraak over worden gedaan. Beantwoording van de vraag hangt zeer af van de specifieke feiten en omstandigheden van de aan de orde zijnde casus.

Vraag 10

Is bij de in het artikel genoemde organisaties inmiddels overgegaan tot vervolging? Zo ja, wordt daarbij ook al het onterecht opgestreken zorggeld teruggevorderd? Zo nee, waarom niet en hoe wordt ervoor gezorgd dat het zorggeld terugkomt?

Antwoord 10

Er kan in dergelijke gevallen worden gehandhaafd met de mogelijkheden van het bestuursrecht, het civiele recht, het strafrecht en/of – in bepaalde gevallen – het tuchtrecht. Het is niet duidelijk op welke zorgaanbieders RTL Nieuws hier exact doelt.

Mijn ambtgenoot van Justitie en Veiligheid berichtte mij dat het Openbaar Ministerie geen antwoord kan geven op de vraag naar welke zorgaanbieders het op enig moment wel of geen strafrechtelijk onderzoek uitvoert, en waar het wederrechtelijk verkregen zorggelden via strafrechtelijke weg terugvoert.

Vraag 11

Hoe gaat u ervoor zorgen dat er meer zicht komt op dit probleem van criminaliteit in de zorg? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 11

Ik verwijs u hiervoor naar onderdeel 2 («Vervolgonderzoek») van het VSO betreffende het rapport «Verwevenheid zorg & criminaliteit» van het Informatie Knooppunt Zorgfraude.⁷

Daarnaast ligt voor de aanpak van fraude in de zorg het Wetsvoorstel bevorderen samenwerking en rechtmatige zorg (Wbsrz) in de Tweede Kamer. Dit wetsvoorstel biedt instanties in het zorgdomein grondslagen voor de uitwisseling van (persoons)gegevens indien dat noodzakelijk is voor de bestrijding van fraude in de zorg.

Vraag 12

Welke maatregelen gaat u inzetten om te zorgen dat criminaliteit in de zorg zoveel mogelijk wordt voorkomen en/of aangepakt wordt? Kunt u uw voorstellen op een rij zetten?

Antwoord 12

Er bestaan diverse maatregelen, die gemeenten kunnen gebruiken, waarbij ingezet kan worden op zowel preventie als interventie. Deze maatregelen heb ik reeds opgesomd en toegelicht in de beantwoording van vraag 3 t/m 11.

Vraag 13

In hoeverre kan de Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (Wgs) gebruikt worden om informatiedeling tussen gemeenten, zorgverzekeraars, politie en andere betrokken partijen te verbeteren?

⁷ Kamerstuk 28 828, nr. 125.

Antwoord 13

De Wgs kan hiervoor niet worden gebruikt. Op het gebied van verbetering gegevensdeling in de zorg lopen andere wetstrajecten. Ik wijs u hierbij op het eerder genoemde Wetsvoorstel bevorderen samenwerking en rechtmatige zorg (Wbsrz).